

RUSÇA VE TÜRKÇE SÖZ VARLIĞINDAKİ İKİLEMELERİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

COMPARATIVE EXAMINATION OF REDUPLICATIONS IN RUSSIAN AND TURKISH VOCABULARY

Aytül BAYAR

Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen
Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi
Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ağrı,
Türkiye

Assist. Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen
University, Faculty of Arts and
Sciences, Department of Russian
Language and Literature, Ağrı,
Türkiye

ORCID: 0000-0002-8478-8215

Email: aerdogan@agri.edu.tr

Geliş Tarihi/Submitted:

07.11.2024

Kabul Tarihi/ Accepted:

05.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Söz Varlığı, İkileme, Rusça, Türkiye
Türkçesi

Keywords:

Vocabulary, Reduplication, Russian,
Turkish Language spoken and used in
Türkiye

Kaynak gösterme/Citation:

Bayar, A. (2024). "Rusça ve Türkçe
Söz Varlığındaki İkilemelerin
Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi".
World Language Studies (WLS), 4
(2): 176-192

Öz

Atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler, ikilemeler dilin söz varlığını oluşturur. Bir dilin söz varlığı açısından geniş bir kelime hazinesine sahip olması o dilin zenginlik ve gelişmişlik düzeyiyle yakından ilişkilidir. Söz varlığı içerisinde ikileme yalnızca iki sözcüğün peş peşe yinelenmesi değil, aynı zamanda onu oluşturan sözcüklerin ses ve morphem özelliklerinin de uyum içerisinde tekrar edilmesi demektir. Kalıp yapılar olarak ikilemeler ifade gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek için sıkça kullanılan dilsel unsurlardır. Bu öğeler kullanım esnasında pekiştirme görevi üstlenmelerinin yanı sıra o topluma ait kültürel kodları da yansıtır. Rusça ve Türkiye Türkçesi dillerinde bu yapılar eski dönemlerden günümüze kadar varlığını sürdürmüş zaman içerisinde araştırmacılar tarafından ele alınan önemli bir konu haline gelmiştir. Her iki dilde de ikilemeler kendine önemli bir yer edinmiştir, ancak Rusçaya kıyasla Türkiye Türkçesinde bu unsurların daha sık kullanıldığı görülür. Sözcüklerin anlamsal ve yapısal özellikleri çerçevesinde ne şekilde bir araya getirilerek ikileme yapılarını oluşturduğu çalışmanın konusudur. Ayrıca çalışmada Rusça ve Türkiye Türkçesi söz varlığında bulunan ikilemelerin derlenmesi, oluşumları açısından sınıflandırılarak incelenmesi, iki dile ait bu yapıların ortak yönlerinin ortaya konması ve yapılacak olan karşılaştırmalı dil çalışmalarına katkı sunması amaçlanmaktadır. Bu hedef doğrultusunda ortaya konulacak olan karşılaştırmalı inceleme sayesinde özellikle Rusça öğrenen Türk öğrenciler için dilde sıklıkla kullanılan bu yapıların daha anlaşılır olacağı düşünülmektedir.

Abstract

Idioms, proverbs, denotations, and reduplications make up the language's vocabulary. The abundance of a language's vocabulary is directly correlated with its level of development and richness. Within the vocabulary, reduplication means not only the repetition of two words in a row, but also the repetition of the sound and morpheme properties of the words that make up it in harmony. As pattern structures, denotations are linguistic components that are commonly employed to strengthen meaning and improve expressive power. These components not only assume the role of reinforcement when in use, but they also represent the cultural norms of that community. These structures have existed in Russian and Turkish languages from ancient times to the present day and have become an important issue addressed by researchers over time. Denotations have gained an important place in both languages, but it is seen that these elements are used more frequently in Turkish in Türkiye compared to Russian. It is the study's focus, where words are grouped together according to their structural and semantic characteristics to form their reduplication structures. In addition in the study, it is aimed to compile the reduplications in Russian and Turkish vocabulary, to classify and examine them in terms of their formation, to reveal the common aspects of these structures of the two languages and to contribute to the comparative language studies to be carried out. Thanks to the comparative study to be put forward in line with this goal, it is thought that these structures, which are frequently used in the language, will be more understandable, especially for Turkish students learning Russian.

1. GİRİŞ

İkileme kavramı birçok dilde terimsel olarak kendine farklı şekillerde karşılık bulur. İngilizcede *reduplication*, Almancada *reduplikation*, *verdoppelung*, Fransızcada *redoublement* terimleri verilebilecek örneklerden bazılarıdır. Söz varlığı içerisinde önemli bir yere sahip olan ikilemeler geçmişten günümüze kadar devam eden dilsel gelişim sürecinde sıkça kullanılan kalıplardan olmuştur. Sözcük grubu olarak birçok dilde var olan bu yapılar genel itibariyle anlamı güçlendirmek için kullanılan dilsel öğelerdir. Bu kalıplar anlamsal, yapısal ve biçimsel özellikleri açısından aynı, benzer veya farklı sözcüklerin bir araya gelmesiyle veya ardıl şekilde kullanılmasıyla oluşur.

Bu çalışmada Rusça ve Türkçe söz varlığında bulunan ikilemeler anlamsal ve yapısal özellikleri çerçevesinde incelenerek sınıflandırılacak, bu yapıların her iki dilde birbiriyle örtüşen veya benzer yönleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

2. RUSÇA İKİLEMELERİN ÖZELLİKLERİ

Rusçada *eşli oluşumlar* (парные образования) olarak da ele alınan ikilemelerin uzun bir tarihi vardır. Önceki dönemlerde yapılmış çalışmalara bakıldığında bu yapıların tanımına yönelik farklı yaklaşımların olduğu görülür. İkilemeleri Lomonosov (1755) *bileşik sözcükler* (сложные слова), Potiha (1970) *bileşik yapılı sözcükler* (сложносоставные слова), Benvenist (1974) *çift sözcükler* (двандва) olarak incelemeye almıştır (Bardamova & İvanova, 2014, s. 6). Bu yaklaşımların yanı sıra ikilemeler kavramının karşılığı olarak *редупликация* (ikileme), *удвоение* (ikileme), *повтор* (tekrar/yineleme), *повторение* (tekrarlama/yineleme), *повторные слова* (tekrarlı sözcükler), *парные слова* (ikili/çift sözcükler) gibi birden fazla terim de karşımıza çıkar. Genel itibariyle birbiriyle aynı, benzer veya anlamsal ve yapısal olarak birbirinden farklı sözcüklerin ardıl şekilde kullanılmasını ifade eden bu kavramlar için Rus dilbilimciler tarafından ortak bir tanımlama yapılmamıştır. Yartseva editörlüğünde hazırlanmış olan *Лингвистический энциклопедический словарь* (Dilbilimsel Ansiklopedik Sözlük)'te *редупликация* (ikileme) terimi için “ilk hecenin tekrarıyla veya tüm kökün tekrarıyla oluşan fonomorfolojik bir olgu” tanımlaması yapılırken, *повтор* (tekrar) terimi için “ikilemenin sınırlayıcı durumu, yani tüm sözcüğün yinelenmesi” tanımı yapılır (Yartseva, 1990, s. 408). Jerebilo’ya (2010, s. 265) göre *повтор* (tekrar) “seslerin, sözcüklerin ve ifadelerin bilinen bir sırayla yinelenmesinden oluşan bir konuşma şeklidir”. Fomin (2017, s. 278) *парные слова* (ikili/çift sözcükler) terimi için ise “birbirine bağlı iki bileşenden oluşan, aralarında eş anlamlı, çağrışımsal, zıt anlamlı bağlantılar bulunan bileşik sözcükler” tanımını yapar.

Rusçada ikilemeler için *повтор* (tekrar) terimi yaygın olarak kullanılır, ancak buna rağmen dilbilimde bu yapılara karşılık gelen kullanımlar bazı dilbilimcilere göre farklılık gösterir. Kimi dilbilimciler bu yapıları anlamları ve işlevleri açısından herhangi bir ayırım gözetmeden kullanırken kimileri ise sınırlandırılması gerektiğini savunur. Ancak Kirillova, İvanova ve Semenova'nın (2019, s. 72) yapmış oldukları *Особенности классификации и функционирования редупликаций в разносистемных языках* (Farklı Dil Sistemlerinde İkilemelerin Sınıflandırma ve İşlev Özellikleri) adlı çalışmada bu kavramlar herhangi bir ayırım gözetilmeden eş anlamlı olarak ele alınır. *Текрар* (повтор), ses bilgisi, morphem, sözcük, sözcük oluşturma, söz dizimi ve anlam gibi dilin farklı düzeylerinde kendini gösterebilir. Tekrarların farklı dil düzeylerinde ortaya çıkması da tekrar konusunun incelenmesini ve anlaşılmasını güç hale getirir (Sanyarova, 2018, s. 3). Urbayeva'ya (2007, s. 6) göre farklı dil düzeylerinde kendini gösteren tekrar türlerinin çeşitliliği konuyla ilgili yapılan sınıflandırmaların da birbirinden farklı kurallara dayanmasına yol açar. O'na göre bu durumun en temel nedeni *текрар* (повтор) kavramının net bir tanımının olmamasının yanı sıra bu alanda yapılan çalışmaların yetersiz kalmasıdır. Rusçada ikileme kavramıyla ilgili belirsizlik bu terimin çok yönlü bir anlama sahip olmasıyla da ilişkilidir. İkileme onu oluşturan sözcüklerin yalnızca köklerinin birbiriyle uyum içerisinde olması demek değil, aynı zamanda eş anlamlı eklerin yinelenmesi, ses ve morfemlerin tekrar edilmesi gibi diğer dilsel özelliklere sahip sözcüklerin de yinelenmesiyle oluşması demektir (İvanova, 2009, s. 263). Ayrıca ikilemeler yapısal olarak birbirinin aynısı olan sözcüklerin yinelenmesiyle oluşmasının yanı sıra **фокус-пюкус** (okus pokus), **шурь-мурь** (aşk meşk/ aşna fişne) ikilemelerinde olduğu gibi fonetik açıdan bazı ses değişimlerinin bulunduğu sözcüklerle de oluşur (Paholok, 2015, s. 66). Çağdaş dilbilimde bu tür oluşumlara Rusça yansımaları tekrarlar (повторы-отзвучия) denir (Yanko-Trinitzskaya, 2001, s. 470'ten akt. Paholok, 2015, s. 66). Rusçada ikilemeyi oluşturan sözcüklerden biri temel, diğeri ise ikincil vurguyla oluşmuşsa yinelenen sözcüklerin arasına kısa çizgi (-) yazılır (Paholok, 2015, s. 66).

Birbirinden farklı yapılara sahip dillerde ikilemeler sözcük oluşturma özellikleri açısından evrensel kabul edilirken Rusçada ikilemelerin bu özellikleriyle ilgili görüş ayrılıkları bulunur (İvanovna, 2009, s. 263). Kryuçkova (2000, ss. 68-69) bunun nedenini ikileme kavramının Rus çalışmalarında "teorik ve ampirik (deneysel)" yönlerden ele alınmamasına bağlar ve cümlesine şöyle devam eder: "Rus dilinde sözcük içi ikilemeler günümüze kadar sistematik bir çalışmanın konusu olmamıştır, ikilemelerin tanımı esasen ikilemenin ayrı

türlerini ve gerçekliklerini göstermeye indirgenmiştir”. Aynı şekilde Minlos’a (2005, s. 112) göre de Rusçada uzun zamandır var olan bu yapılar son zamanlarda incelenmeye başlamıştır.

Birçok dilbilimci ikilemelerin çeşitli işlevleri üzerinde durur. Paholok’a (2015, s. 69) göre “tekrarlanabilirlik kategorisindeki birimler metnin birbirinden uzak parçalarını birbirine bağlayan, belirli anlamsal, sözcüksel, sessel dizileri vurgulayan veya anlamsal açıdan anahtar olan metin parçalarını ayıran bir kompozisyon görevi görür”. Ayrıca bir sözcüğe ait öneğin, kökün, gövdenin veya sözcüğün tamamının yinelenmesi demek yeni sözcüklerin ve kalıpların da oluşması demektir. Kısaca ikilemeler dilde yeni bir sözcük oluşturma görevi de görür (Kryuçkova, 2000; Minlos, 2004; İvanovna, 2009; Paholok, 2015). Dilde yeni bir sözcük oluşturma yolu olarak kabul edilen ve konuşmaya derin bir ifade gücü kazandıran bu yapılar bilişsel dilbilim, psikodilbilim, edebiyat bilimi, gazetecilik, konuşma sanatı gibi farklı alanlardaki araştırmacılar da olmak üzere birçok araştırmacının ilgisini çeker (Kirillova vd., 2019, s. 71). 1950’lerden itibaren özellikle dilbilimciler ve edebiyatçılar tarafından büyük bir ilgi gören tekrar birimlerine günlük konuşma dilinde, internet iletişiminde, gazete metinlerinde ve edebi metinlerde sıkça rastlanır. Bu birimler sahip oldukları ses özellikleri ve tonlama açısından alıcının dikkatini çekmede oldukça önemli bir yere sahiptir (Sanyarova, 2018, s. 1). 1980’li yıllarda ise bileşik sözcükler olarak ele alınan ikilemeler Şanskiy’nin editörlüğünde hazırlanmış olan *Современный русский литературный язык* (Çağdaş Rus Edebi Dili) adlı çalışmada dört farklı yaklaşım altında sınıflandırılır. İlk sınıflandırma sıfat, fiil, zarf, ünlem gibi belirli bir sözcüğün anlamını güçlendirmek için kullanılan *эле-эле, синий-синий, чуть-чуть* gibi ikilemelerden oluşur ve bu sözcük grubu önemsiz kabul edilir. İkinci sınıflandırma *горе-злосчастье, грусть-тоска, гуси-лебеди, друг-приятель, путь-дорога, стежки-дорожки* gibi bileşik sözcüklerin dahil edilebileceği eş anlamlı yaklaşım olarak kabul edilir. Ayrıca bir yazarın üslubuna bağlı olarak nadiren ortaya çıkan *калина-малина, трень-брень, шаляй-валяй* gibi bazı ikilemeler ve *гоголь-моголь, фигли-мигли* gibi yabancı dilden Rusçaya girmiş ikilemeler bu gruba dahil edilmiştir. Üçüncü sınıflandırma *купля-продажа, приход-расход* gibi zıt anlamlı sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşan ikilemelerdir. Aynı zamanda birbiriyle eşleştirildiklerinde genel bir anlamı ifade eden *внуки-правнуки* (потомство-nesil; soy), *отец-мать* (родители-ebeveyn), *руки-ноги* (конечности-eller ve ayaklar), *хлеб-соль* (угощение-ikram) gibi ikilemeler de bu grupta ele alınır. Bu sözcük grupları genel olarak verimsiz olarak kabul edilir. Dördüncü sınıflandırmayı ise ‘tanımlayıcı’ olarak ele alınan birbiriyle dizimsel bir ilişki içerisinde bulunan sözcüklerden oluşan *завод-автомат, концерт-загадка, матч-ревани, мать-героиня, ракета-носитель, школа-интернат* gibi ikilemeler oluşturur.

Çağdaş Rus edebi dilinde bileşik sözcükler arasında en üretici tür dördüncü sınıflandırma olarak kabul edilir (Şanskiy, Tihonov, Filippov, Nebikova & İzarenkov, 1988, s. 203-204).

İkilemeler bağımsız sözcük grupları olarak sahip oldukları özelliklere göre sözcük türü kategorisinde de değerlendirilir. Rusçada en sık kullanılan zamir, zarf, ünlem ve yansıma sözcük türündeki ikilemelerdir. Kullanım sıklığı açısından bu sırayı takip eden isim türündeki yapılardır. Bu alanda yapılan çalışmalarda sıfat, fiil ve ilgeç türündeki ikilemeler ise az sayıda örnekle ortaya konur (Kryuçkova, 2004, s. 72). Bu tür ikilemeler dilsel hafızada anadili konuşan birey tarafından konuşma esnasında serbest şekilde üretilir (*örn.* белый-белый, большой-большой, ехали-ехали, самый-самый, синий-синий, ходишь-ходишь). Ayrıca isim, sıfat, fiil, sıfat-fiil türündeki ikilemeler önek veya sonek alabilirler (*örn.* видано-перевидано, густая-разгустая, дела-делишки, доктора-раздоктора, езжено-переезжено, знакомый-перезнакомый, ленивица-разленивица, мал-малехонек, мал-малешенек, наказаны-перенаказаны, один-одинехонек, один-одинешенек, один-разъединственный, пьяный-распьянный, рад-радехонек, рад-радешенек, руганый-переруганый, толстый-претолстый, умник-переумник, ученые-преученые, фронтовик-расфронтовик, ходить-похаживать, хожено-перехожено, читано-перечитано, штопано-перештопано, шуметь-пошумливать) (Kryuçkova, 2004, s. 73).

Rus dilbilimci Kryuçkova'ya (2004, s. 69) göre Rusça ikilemeler farklı türlere, anlamlara ve işlevlere sahiptir. Bu yapılar bir özelliğin yoğunluğunu (*örn.* очень много (çok fazla anlamındaki много-много, очень крепко (çok sıkı) anlamındaki крепко-накрепко, очень давно (çok eskiden, uzun zaman önce) anlamındaki давным-давно), belirsizliği (*örn.* где-где, зачем-низачем, какой-никакой), olumsuzluğu (*örn.* так-сяк, тят-ляп, шаляй-валяй), ikna gücünü (*örn.* да-да, конечно-конечно, нет-нет) ifade eder ve dil oyunu aracı olarak kullanılır (*örn.* жигули-шмыгули, танцы-рванцы, шараш-монтаж).

Rusça ikilemeler üzerine çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Birçok Rus dilbilimci tarafından sıkça ele alınan genel bir sınıflandırma mevcuttur: 1) Yapısal ve dilsel özellikleriyle sözcüklerin birebir yinelenmesiyle oluşan *tam ikilemeler* (*örn.* белый-белый, много-много, чуть-чуть); 2) Sözcüklerin kısmen yinelenmesiyle oluşan *kısmi ikilemeler* (*örn.* большое-пребольшое, тят-ляп, ум-разум). Arsentyeva ve Valiullina (2013, s. 13) kısmi ikilemelerin oluşumu esnasında fonetik ve morphem özelliklerinin değişiklik göstermesine bağlı olarak tam ikilemelere göre kendi içerisinde sınıflandırılmasının daha karmaşık olduğunu savunur ve kısmi ikilemeleri şu şekilde sınıflandırır:

1) Ses değişimiyle oluşan ikilemeler:

- Yinelenen ikinci sözcükteki sesli harfin değişmesi (örn. **пиф-паф**, **тик-так**, **фик-фок**).
- Yinelenen ikinci sözcükteki sessiz harfin değişmesi (örn. **супер-пупер**, **тяп-ляп**, **шурь-муры**).

2) Karmaşık yapıdaki ikilemeler:

- Yinelenen sözcüklerden birine ilave bir ek getirilmesi (örn. перво-**на**перво, ран**ым**-рано, цап-ца**ран**).
- Yinelenen sözcükte eksiltme yapılması (örn. ба**ю**-бай, **иг**о-го, **лю**ю-лю).

Genel itibariyle birçok çalışmada karşımıza çıkan *tam ikilemeler* ve *kısmi ikilemeler* sınıflandırmasının yanı sıra farklı dilbilimciler tarafından çeşitli sınıflandırmalar da yapılmıştır. Крюčkova'nın (2004, s. 74) zarf türündeki ikilemeler üzerinden yapmış olduğu sınıflandırma řu şekildedir:

1) Aynı sözcüğün birebir yinelenmesiyle oluşan zarf türü tam ikilemeler (örn. далеко-далеко, еле-еле, тихо-тихо).

2) Ses değişimiyle oluşan ikilemeler:

- İlk sözcüğün son hecesinin değişmesiyle oluşan ikilemeler. Bu gruptaki ikilemeler *-o* zarf ekinin yerine *-ым* ekinin getirilmesiyle oluşur (örn. бел**ым**-бел**о**, дав**ным**-дав**но**, позд**ным**-позд**но**, пол**ным**-пол**но**, пья**ным**-пья**но**, ран**ым**-ран**о**, светл**ым**-светл**о**, тем**ным**-тем**но**, чер**ным**-чер**но**).

- Yinelenen ikinci sözcüğün baş harfinin değişmesiyle oluşan ikilemeler (örn. **г**оголь-**м**оголь, **г**урум-**б**урум, **т**ары-**б**ары, **т**яп-**л**яп, **х**оппель-**п**оппель).

3) Ek yardımıyla oluşan karmaşık yapıdaki ikilemeler:

- Yinelenen ikinci sözcüğe *-на* ön eki getirilerek oluşturulan ikilemeler (örn. крепко-**на**крепко, мелко-**на**мелко, перво-**на**перво, прямо-**на**прямо, строго-**на**строго, туго-**на**туго, чисто-**на**чисто).

- Yinelenen ikinci sözcüğe *-еньк-*, *ехоньк-/ешеньк* küçültme ekleri getirilerek oluşturulan ikilemeler (örn. рано-ран**еньк**о, рано-ран**ехоньк**о, рано-ран**ешеньк**о).

4) Yinelenen ikinci sözcüğe çeşitli ekler getirilerek karmaşık yapıda oluşturulan ikilemeler (örn. виднЫМ-виднЕШЕНЬКО, мало-ПОмалу, ранЫМ-ранЕНЬКО, ранЫМ-ранЕХОНЬКО, ранЫМ-ранЕШЕНЬКО, скромнЫМ-скромнЕХОНЬКО).

Şanskiy ve Tihonov (1987, s. 20) ise bileşik yapılı sözcükler olarak ele aldıkları ikilemeleri dört gruba ayırmıştır:

1) Aynı veya birbirinden farklı sıfat, zarf, fiil, ünlem ve yansıma sözcüklerin bir araya getirilerek yinelenmesiyle anlamsal açıdan güçlü hale gelen ikilemeler (örn. дин-динь (yansıma sözcük+yansıma sözcük), еле-еле (zarf+zarf), звали-звали (fiil+fiil), кис-кис (yansıma sözcük+yansıma sözcük), синий-синий (sıfat+sıfat)).

2) Eş anlamlı sözcüklerden oluşan ikilemeler (örn. гуси-лебеди, друг-приятель, путь-дорога, стежки-дорожки).

3) Genel bir anlamı ifade eden ikilemeler (örn. угощение (ikram) anlamındaki хлеб-соль, родители (ebeveyn) anlamındaki отец-мать, конечности (eller ve ayaklar) anlamındaki руки-ноги, потомство (nesil; soy) anlamındaki внуки-правнуки).

4) Tanımlayıcı sözcüklerden oluşan ikilemeler (örn. бал-маскарад, врач-терапевт, выставка-продажа, завод-автомат, концерт-загадка, матч-реванш, мать-героиня, платье-костюм, ракета-носитель, шапка-ушанка, швея-мотористка, школа-интернат).

3. TÜRKÇE İKİLEMELERİN ÖZELLİKLERİ

Türkçede ikilemeler çok eski dönemlerden günümüze kadar dilde sıklıkla kullanılagelmiş sözcük gruplarıdır. Türk dilinde kendine oldukça önemli bir yer edinen bu yapılar için Hatiboğlu şunları söyler:

İkileme, Türkçenin bilinenden çok daha önemli bir özelliğidir. Türkçede ikileme konusu o kadar yaygın, örnekleri o kadar çoktur ki başka dillere bakarak, olayın ayrıca ele alınmasından, inceden inceye bütün örnekleriyle saptanmasından vazgeçilemez. Çünkü ikileme olayı, yapı bakımından Türkçenin temellerine kadar inen bir özelliktir. Türkçenin yapısı başlı başına ele alınca ikileme olayının önemi ortaya çıkar. İkileme Türkçenin zenginliğidir, yaratma gücüdür. İkileme Türkçenin yüzyıllar boyunca ilişki hâlinde bulunduğu Sanskritçe, Farsça, Arapça, Fransızca gibi dillerde az bulunan bir özelliktir. (1971, s. 9)

Türkçede ikilemelerin oluşturulmasındaki en temel özellik seslerin benzerliğidir. Özellikle önses ve sonsesteki benzerlikler dikkat çeker. İkilemelerin oluşumundaki yapısal

özellikler kadar anlamsal özellikler de ön plana çıkar. Eş anlamlı, zıt anlamlı, yakın anlamlı ve çeşitli anlamsal özelliklere sahip sözcüklerin de bir araya gelerek oluşturduğu ikilemeler mevcuttur. Bu yapıları *ikiz kelime* (Eren, 1949), *tekrar* (Tuna, 1949), *ikizleme* (Ağakay, 1953), *kelime koşması* (Ağakay, 1954), *ikileme* (Hatiboğlu, 1971), *hendiadyoin* (Çağatay, 1978) gibi birbirinden farklı terimler karşılar. Çeşitli adlandırmaların yanı sıra ikileme için her Türkolog kendine ait farklı bir tanımlama ortaya koyar. Hatiboğlu (1981, s. 9) ikilemenin tanımını “anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılması” olarak yapar. Tuna (2012, s. 429) “sözlerin belli kurallara bağlı olarak yan yana kullanılması” tanımını yapar. Karahan (2004, s. 60-62) ise “bir nesneyi, bir niteliği, bir hareketi karşılamak üzere eş görevli iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubu” tanımını yapar ve ikilemelerin özelliklerini şu şekilde sıralar:

- a) Grupta yer alan kelimeler arasında hem şekil hem de anlam ilişkisi vardır.
- b) Tekrarlar, anlamı kuvvetlendirir; nesne ve harekete çokluk, süreklilik ve beraberlik anlamı kazandırır.
- c) Bağlama ve çekim edatları dışında bütün kelimelerle tekrar grubu kurulabilir. Ünlemler tekrara elverişli kelimelerdir.
- d) Grubu meydana getiren unsurlar çekim eki alabilir.
- e) Grup içindeki kelimeler, eş görevlidir. Genellikle kelimeler arasında belirli bir ses düzeni bulunur. Bundan dolayı, tekrar gruplarının birçoğunda unsurların yeri değiştirilmez.
- f) Grupta yer alan kelimelerden biri, zaman içinde isim, sıfat, zarf ve fiil görevi yapar.
- g) Bu grupta her unsur kendi vurgusunu taşır. Kelimeler arasına virgül konmaz.

4. RUSÇA VE TÜRKÇE İKİLEMELERİN ANLAMSAL OLARAK İNCELENMESİ

Rusça ve Türkçe dillerinde ikilemeleri oluşturan sözcüklerin birbiriyle anlamsal ilişkileri açısından bakıldığında çeşitli özelliklere sahip sözcüklerle oluşturulduğu görülür.

Eş anlamlı sözcüklerle oluşturulmuş ikilemeler: Bu gruptaki ikilemeleri oluşturan sözcüklerin yazılışları ve okunuşları farklı sahip oldukları anlam ise aynıdır.

Rusça друг-приятель (dost/ arkadaş+ahbab), друг-товарищ (arkadaş+yoldaş), жизнь-бытьё (yaşam+gündelik yaşam), нежданно-негаданно (beklenmedik bir şekilde+beklenmedik

bir şekilde), польза-выгода (fayda+fayda), путь-дорога (yol+yol), ум-разум (akıl+akıl), шум-гром (gürültü+ gök gürültüsü), шутка-прибаутка (esprî+mizah).

Türkçe akıllı uslu, ar haya, dert tasa, derya deniz, gizli saklı, güç kuvvet, güçlü kuvvetli, hısım akraba, ilgi alaka, it köpek, kural kaide, mutlu mesut, vakti zamanı.

Zıt anlamlı sözcüklerle oluşturulmuş ikilemeler: Bu gruptaki ikilemeleri oluşturan sözcükler birbiriyle zıt, karşıt anlama sahiptir.

Rusça более-менее (daha fazla+daha az), вверх-вниз (yukarı+aşağı), вперед-назад (ileri+geri), купля-продажа (alış+veriş), отец-мать (ata+ana), плюс-минус (artı+eksi), приход-расход (gelir+gider), туда-сюда (oraya+buraya), хлеб-соль (ekmek+tuz).

Türkçe algı vergi, alım satım, alış veriş, alt üst, altı üstü, aşağı yukarı, büyüklü küçüklü, dost düşman, er geç, gece gündüz, gele gide, gelen giden, genç ihtiyar, getir götür, ileri geri, inişli yokuşlu, irili ufaklı, küçük büyük, sabah akşam.

Genel bir anlamı ifade eden ikilemeler: Tek bir kavramı ifade eden sözcüklerin ikilemede bir araya geldiklerinde bir bütünü ifade eden yeni bir sözcükle anlamsal ilişki içerisinde olduğu ikilemelerdir.

Rusça ‘дети’ (çocuklar) anlamına gelen братья-сестры (erkek kardeşler+kız kardeşler), ‘птицы’ (kuşlar) anlamına gelen гуси-лебеди (kazlar+kuğular), ‘плоды’ (meyveler) anlamına gelen грибы-ягоды (mantarlar+yabani meyveler), ‘полное имя’ (tam ad/isim) anlamına gelen имя-отчество (ad+baba adı), ‘посуда’ (kapkacak) anlamına gelen чашки-плошки (fincanlar+çanaklar), ‘родители’ (ebeveyn) anlamına gelen отец-мать (ata- ana), ‘угощение’ (ikram) anlamına gelen хлеб-соль (ekmek+tuz) ikilemeleri bu gruba örnektir.

Türkçe ‘herkes’ anlamına gelen büyük küçük, ‘araç gereçler’ anlamına gelen alet edevat, ‘herkes’ anlamına gelen cümbür cemaat, ‘tüm arazi, her yer’ anlamına gelen dağ taş ikilemeleri bu gruba örnektir.

İlk sözcüğün anlamlı ikinci sözcüğün ‘m’ sesiyle başladığı ikilemeler: İlk sözcüğün anlamlı olduğu, ikinci sözcüğün ise -m sesiyle başladığı ikilemelerdir.

Rusça гоголь-**м**оголь (şekerle birlikte çırpılmış yumurta sarısı), фигли-**м**игли (düzenbazlık), хурда-**м**урда (çer çöp), шахер-**м**ахер (kurnazca işini yürüten), шуры-**м**уры (aşna fişne).

Türkçe adam **m**adam, çocuk **m**ocuk, dört **m**ört, kitap **m**itap, şaka **m**aka, tartak **m**artak, tıngır **m**ingır.

Yansıma sözcüklerle oluşturulan ikilemeler: Yansıma sözcüklerden oluşturulan ikilemelerdir.

Rusça динь-донь (din+don), тик-так (tik+tak), тук-тук (tık-tık).

Türkçe cız cız, cızır cızır, fıkır fıkır, fokur fokur, gacır gucur, güm güm, pat pat, şırl şırl.

İlki anlamlı ikincisi anlamsız sözcüklerden oluşan ikilemeler: İlk sözcüğün anlamlı, ikinci sözcüğün anlamsız olduğu ikilemelerdir.

Rusça страсти-мордасти (koru uyandıran), тят-ляп (şöyle böyle/ bir şeyi baştan savma yapmak).

Türkçe bölük pörçük, eğri büğrü, falan feşmekan, fitne fücur, hayat memat, kap kakak, kapış kupuş, karışık kuruşuk, saçma sapan, tek tük, ufak tefek, yamuk yumuk, yarım yamalak, zehir zemberek.

Anlamsız iki sözcükten oluşan ikilemeler: Anlamsız iki sözcükten oluşan ikilemelerdir.

Rusça вась-вась (biriyle kanka olmak), кось-мось (ironik olarak değerli), не халам-балам (gereksiz, önemsiz), тары-бары (lakırtı), трали-вали (saçma, boş şeyler), тыр-пыр (alelacele), хухры-мухры (değersiz), ширли-мырли (saçmalık), шурум-бурум (ıvır zıvır/ saçmalık).

Türkçe abidik gubidik, abuk sabuk, abur cubur, antin kuntin, ecüş bücüş, fasa fiso, harala gürele, karman çorman.

İlki olumlu ikincisi olumsuzluk ekiyle yapılmış sözcüklerden oluşan ikilemeler: İlk sözcüğün olumlu olduğu, ikinci sözcüğün olumsuzluk ekiyle yapıldığı ikilemelerdir.

Rusça видимо-невидимо (çok sayıda), волей-неволей (ister istemez), как-никак (ne de olsa), какой-никакой (ne olursa olsun), когда-никогда (er ya da geç).

Türkçe alıp verememek, bilir bilmez, durup dinlenmeden, duyduk duymadık, ettim edemedim, gerekli gereksiz, lüzumlu lüzumsuz.

5. RUSÇA VE TÜRKÇE İKİLEMELERİN YAPISAL OLARAK İNCELENMESİ

Rusça ve Türkçe dillerine ait ikilemeler incelendiğinde bu yapıları oluşturan sözcüklerin anlamsal ilişkileri çerçevesinde çeşitli şekillerde yapılmasının yanı sıra yapısal olarak da farklı sözcük türü gruplarına ait kelimelerin de bir araya getirilerek oluşturuldukları görülür.

Ad türünde ikilemeler: Leksik açıdan ad+ad şeklinde kurulmuş ikilemelerdir.

Rusça друг-приятель (arkadaş+dost), жизнь-бытьё (hayat+yaşam), кошки-мышки (kediler+fareler), океан-море (okyanus+deniz), польза-выгода (fayda+yarar), путь-дорога (yol+yol), ум-разум (akıl+akıl), чашки-ложки (fincanlar+kaşıklar).

Türkçe baba kız, bağ bahçe, düğün dernek, eş dost, ev bark, iş güç, kader kısmet, kavgа gürültü, kazma kürek, şan şöret, taş toprak, yağmur çamur, yaz kış.

Sıfat türünde ikilemeler: Leksik açıdan sıfat+sıfat şeklinde kurulmuş ikilemelerdir.

Rusça бедный-несчастный (zavallı+mutsuz), белый-белый (beyaz+beyaz/ bembeyaz), белый-чёрный (siyah+ beyaz), большой-большой (büyük+büyük), горячий-горячий (sıcak+sıcak), добрый-предобрый (iyi+ çok iyi), живой-здоровый (canlı+sağlıklı).

Türkçe başka başka, beyaz beyaz, boylu poslu, çeşit çeşit, deli dolu, güzel güzel, ince narin, kırmızı kırmızı, koca koca, kocaman kocaman, korkak titrek, saklı gizli, sessiz sakin, siyah beyaz, yıkık dökük.

Zamir türünde ikilemeler: Leksik açıdan zamir+zamir şeklinde kurulmuş ikilemelerdir.

Rusça такой-сякой (şöyle+böyle), твоя-моя (senin+benim), то-се (şu+bu).

Türkçe kendi kendine, o bu, ona buna, onu bunu, onun bunun, sen ben, şöyle böyle, şu bu, şuna buna, şunu bunu, şunun bunun, şununla bununla.

Zarf türünde ikilemeler: Leksik açıdan zarf+zarf şeklinde kurulmuş ikilemelerdir.

Rusça ‘частично’ (kısmen, az çok) anlamında kullanılan более-менее; ‘отлично’ (çok iyi) anlamında kullanılan любо-дорого; ‘вдруг’ (beklenmedik bir şekilde, aniden) anlamında kullanılan нежданно-негаданно; ‘добровольно’ (gönüllü olarak, kendi isteğiyle) anlamında kullanılan подобру-поздорову; ‘повсюду; так себе’ (her yerde; şöyle böyle) anlamında kullanılan туда-сюда; ‘по крайней мере’ (en azından) anlamında kullanılan худо-бедно; ‘наоборот’ (tersine) anlamında kullanılan шиворот-навыворот; ‘втайне’ (gizlice, gizli olarak) anlamında kullanılan шито-крыто.

Türkçe acele acele, azar azar, bayıla bayıla, ciddi ciddi, çabuk çabuk, çocuksu çocuksu, düşünceli düşünceli, er geç, gizli gizli, kızgın kızgın, kurnaz kurnaz, sakın sakın, sık sık.

Fiil türünde ikilemeler: Leksik açıdan fiil+fiil şeklinde kurulmuş ikilemelerdir.

Rusça ‘даровать’ (bağışlamak) anlamında kullanılan дарить-жаловать; ‘ругать’ (azarlamak) anlamında kullanılan журить-бранить; ‘исчезнуть’ (ortadan kaybolmak) anlamında kullanılan ищи-свищи; ‘биться’ (dövüşmek) anlamında kullanılan побиться-подраяться; ‘обсуждать’ (müzakere etmek) anlamında kullanılan судить-рядить.

Türkçe almak satmak, almak vermek, aramak sormak, ayılmak bayılmak, bağırarak çağırmak, beslemek büyütmek, bıkmak usanmak, bulmak buluşturmak, çalışmak çabalamak, çalmak çırpamak, dörmek bükmek, düşmek kalkmak, düşünmek taşınmak, gezmek dolaşmak, sararmak solmak, sormak soruşturmak, utanmak sıkılmak.

Ünlem türünde ikilemeler: Leksik açıdan ünlem+ünlem şeklinde kurulmuş ikilemelerdir. Ünlem ikilemeleri dilde üzüntü, sevinç, şaşkınlık, kızgınlık gibi duygu durumlarını ifade etmek için kullanılır.

Rusça ‘прекрасно’ (bravo, mükemmel) anlamında kullanılan браво-брависсимо; ‘тотчас’ (derhal/ hemen) anlamında kullanılan чих-пых; ей-ей (vallahı), ей-же-ей (vallahı billahi) ikilemeleri bu gruba örnektir.

Türkçe ah ah! eyvah eyvah! tüh tüh! vah vah!

Sayılarla oluşturulan ikilemeler: Leksik açıdan sayı+sayı şeklinde kurulmuş ikilemelerdir.

Rusça два-три (iki+üç), один-два (bir+iki), семь-восемь (yediysekiz).

Türkçe bir iki, iki üç, ikişer üçer, üç beş, üç dört, üçer beşer.

Bağlaçlarla oluşturulan ikilemeler: Bağlaçlar aracılığıyla oluşturulan ikilemelerdir.

Rusça более **и**ли менее (az çok), жизнь **и** смерть (ölüm kalım), **и** смех **и** грех (güler misin, ağlar mısın?), **и** так **и** сяк (şöyle böyle), **ни** то **ни** сё (ne o ne bu).

Türkçe aman **da** aman, **ne** alır **ne** verir, **ne** gelir **ne** gider, olsa **da** olmasa **da**.

Edatlarla oluşturulan ikilemeler: Edatlar aracılığıyla oluşturulan ikilemelerdir.

Rusça бок **о** бок (yan yana/ birlikte), друг **за** другом (arka arkaya), лоб **в** лоб (kafa kafaya), **от** края **до** края (uçtan uca), **от** мала **до** велика (yediden yetmişe), плечом **к** плечу (omuz omuza), **с** бухты-барахты (aniden), точь-**в**-точь (noktası noktasına), шаг **за** шагом (adım adım/ yavaş yavaş).

Türkçe baştan ayağa **kadar**, tepeden tırnağa **kadar**. Edatlarla oluşturulmuş ikilemeler Türkçede nadiren de olsa görülür.

Aynı sözcükle oluşturulan ikilemeler: Peş peşe aynı sözcükle oluşturulmuş ikilemelerdir.

Rusça белый-белый (bembeyaz), вот-вот (öyle işte), едва-едва (zar zor), еле-еле (güç bela), много-много (çok fazla), нет-нет (zaman zaman), сейчас-сейчас (hemen şimdi), чуть-чуть (azıcık).

Türkçe ağır ağır, çeşit çeşit, deste deste, кибар кибар, konuşа konuşа, şimdi şimdi, zaman zaman.

Farklı sözcüklerle oluşturulan ikilemeler: Birbirinden farklı sözcüklerden oluşturulmuş ikilemelerdir.

Rusça более-менее (az çok), денно-ночно (gece gündüz), жизнь-смерть (ölüm kalım), плюс-минус (artı eksi), приход-расход (kar zarar), туда-сюда (oraya buraya).

Türkçe abuk sabuk, az çok, büyük küçük, doğru dürüst, eski püskü, kıyıda köşede.

Dilbilgisel yapı bakımından birbiriyle aynı olan ikilemeler: Dilbilgisel yapıları bakımından birbiriyle aynı olan sözcüklerden oluşturulmuş ikilemelerdir.

Rusça вопросы-ответы ikilemesinde ‘вопросы’ sözcüğü sözcük türü olarak ad, dilbilgisel yapısı bakımından yalın halde çoğulda kullanılmıştır. ‘Ответы’ sözcüğü de sözcük türü olarak ad, dilbilgisel yapısı bakımından yalın halde çoğulda kullanılmıştır.

Türkçe arayan soran, gelen giden yapılarında sözcüklerin fiil köküne sıfat-fiil eki getirilerek ortak dilbilgisel özelliğe sahip ikilemeler oluşturulmuştur.

6. SONUÇ

Geçmişten günümüze kadar birçok dilde var olan ve sıkça kullanılan ikilemeler güncel araştırma konusu olarak varlığını sürdürmektedir. Bu yapıların güncel araştırma konusu olmayı sürdürmesinin başlıca göstergelerinden biri devam eden süreç içerisinde araştırmacılar tarafından farklı terimlerin kullanılması olabilir. Türkçe söz varlığında bu kalıplar için

hendiadyoin, ikileme, ikiz kelime, ikizleme, kelime koşması gibi terimler kullanılırken Rusçada парные образования (eşli oluşumlar), сложные слова (bileşik sözcükler), сложносоставные слова (bileşik yapılı sözcükler), двандва (çift sözcükler), редупликация (ikileme), удвоение (ikileme), повтор (tekrar), повторение (yineleme), повторные слова (tekrarlı sözcükler), парные слова (ikili sözcükler) gibi birçok terim kullanılır. Özellikle incelenen Rusça çalışmalarda metin içerisinde birbirinden farklı terimlerin kullanıldığı görülür. Bu durum ikilemelerin uzun yıllar daha araştırma konusu olmaya devam edeceğini gösterir.

Birçok dilde olduğu gibi Rusça ve Türkçe söz varlığına ait ikilemeler de dilsel birimler içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada Rusça Türkçe dil çiftine ait ikilemeler yapısal ve anlamsal özellikleri açısından değerlendirilmiş, yapılan belli başlı sınıflandırmalar çerçevesinde her iki dile ait benzer ve ortak yönler ortaya konmaya çalışılmıştır. Farklı dil ailelerine mensup bu dil çiftine ait ikilemeler incelendiğinde oluşumları açısından birbiriyle ortak birçok yönünün olduğu görülmüştür.

Her iki dilde de anlamı pekiştirmek için sıkça kullanılan bu kalıpların ele alınarak incelenmesi özellikle Rusça öğrenen Türk öğrencilerin konuyu daha iyi anlamlandırabilmelerine olanak sağlayacaktır.

Bilgi Notu

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir

KAYNAKÇA

- Ağakay, M. A. (1953). İkizlemeler Üzerine, *Türk Dili*, C. 2, s. 189-191.
- Ağakay, M. A. (1954). Türkçede Kelime Koşmaları. *TDAY-Belleten*, 97-104.
- Arsentyeva, Ye. F. & Valiullina, R.B. (2013). Reduplikatsiya v sovremennom angliyskom i russkom yazıkah. *Filologiya i kultura*, No 1 (31), s. 12-16.
- Bardamova, Ye. A. & İvanova, A. A. (2014). Parniye slova s prostranstvennoy semantikoy v russkom i buryatskom yazıkah. *Vestnik buryatskogo gosudarstvennogo universiteta*, 10 (3), s. 5-9.
- Çağatay, S. (1978). *Uygurcada Hendiadyoinler, Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Eren, H. (1949). İkiz Kelimelerin Tarihi Hakkında. *DTCF Dergisi*, C.7, Ankara, s. 283-286.
- Fomin, E. V. (2017). O suşnostnih parametrah parnih slov russkogo yazıka. *İ. A. Boduen de Kurtene i mirovaya lingvistika*, s. 278-280.
- Hatiboğlu, V. (1971). *İkileme*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (Genişletilmiş İkinci Baskı).
- İvanovna, M. M. (2009). O nekotarih strukturno-funksionalnih osobennostyah reduplikativov v russkom yazıke. *Filologiya i iskusstvovedeniye, Vestnik ÇGPU*, s. 263-272.
- Jerebilo, T.V. (2010). *Slovar lingvistiçeskih terminov*. Nazran: Pilgrim.
- Karahan, L. (2004). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kirillova, V. Yu., İvanova, A. M. & Semenova, G. N. (2019). Osobennosti klassifikatsii i funktsionirovaniya reduplikatsiy v raznosistemnih yazıkah. *Vestnik ÇGPU*, No (103), s. 71-76.
- Kryuçkova, O. Yu. (2000). *Reduplikatsiya kak yavleniye russkogo slovoobrazovaniya*. Dis. d-ra filol. nauk. Saratov: Sarat. gos. un-t.
- Kryuçkova, O. Yu. (2000). Reduplikatsiya v aspekte yazıkovoy tipologii. *Voprosı yazıkoznaniya*, No 4, s. 68-84.
- Kryuçkova, O. Yu. (2004). Voprosı lingvistiçesкой traktovki leksiçesкой reduplikatsii v russkom yazıke. *Russkiy yazık v nauçnom osveşenii*, No 2, s. 63-84.
- Minlos, F. R. (2005). Rifmovanniye soçetaniya v russkom folklöre. Reduplikatsiya i parniye slova. *Russkiy yazık v nauçnom osveşenii*, No 1, s. 96-115.
- Minlos, F.R. (2004). *Reduplikatsiya i parniye slova v vostoçno-slavyanskikh yazıkah*. Dis. Kand. Filol. Nauk. M: İnstitut slavyanovedeniya RAN.

- Paholok, Z. A. (2015). Yedinitı povtoryayemosti v russkom yazıke. *Baltiyskiy gumanitarniy jurnal*, No 1(10), s. 65-68.
- Sanyarova, N. S. (2018). Reduplikatsiya v sisteme raznourovnevıh sredstv povtora v russkom yazıke. *Nauçno-metodiçeskiy elektronny jurnal, Konsept*, No 12, s. 1-10.
- Şanskiy, N. M. & Tihonov, A. N. (1987). *Sovremenniy russkiy yazık*. İzdaniye vtoroye, Moskva: Prosveşeniye.
- Şanskiy, N. M., Tihonov, A. N., Filippov, A. V., Nebıkova, S. İ. & İzarenkov, D. İ. (1988). *Sovremenniy russkiy literaturniy yazık*. Pod redaktsiyey Şanskogo N. M., Vtoroye izdaniye, Leningrad: Prosveşeniye.
- Tuna, O. N. (1949). Türkçede Tekrarlar-1. *Kowalski Özel Sayısı*, İstanbul, C. III, No: 3-4, s. 429-477.
- Tuna, O. N. (1949). Türkçede Tekrarlar. İstanbul: *TDED III*, İstanbul, s. 429-447.
- Urbayeva, A. P. (2007). *Mnogoobraziye vidov povtora v sovremennom nemetskom yazıke*. Avtoref. dis. kand. filol. nauk, 10.02.04. M.
- Yanko-Trinitetskaya, N. A. (2001). *Slovoobrazovaniye v sovremennom russkom yazıke*. M.: İndrik.
- Yartseva, V. N. (1990). *Lingvistiçeskiy entsiklopediçeskiy slovar (LES)*. Moskva: İzdatelstvo Sovetskaya entsiklopediya.

EXTENDED ABSTRACT

Comparative linguistic studies come to the fore in the field of linguistics. Through these studies, the relationships between languages, similar or different aspects that overlap with each other are revealed. Research studies, which are handled together with the historical process, also serve as evidence for the process of interaction between societies. Any linguistic unit can be the subject of these studies. Dilemmas belonging to the vocabulary of a language, which forms the basis of our study, is only one of these issues. An extensive vocabulary of a language is closely related to the level of development of that language. The dilemmas, which have frequently become a subject of research from the past to the present, take a very important place in the vocabulary of the language. Such structures are frequently used in the language in order to enrich the power of expression and reinforce the meaning. In this study, Russian and Turkish doublets are analyzed. These structures have continued to exist in both languages from ancient times to the present day and have become an important issue that has attracted the attention of researchers over time. The basis of the study is the issue of how the doublets of both languages are formed by combining them in terms of their semantic and structural features. With this analysis, it is aimed to categorize the doublets in the Russian and Turkish vocabulary in terms of their formation, to reveal the overlapping aspects of these structures belonging to the two languages and to contribute to the comparative language studies to be carried out. Throughout the study, Russian and Turkish materials have been utilized, and the necessary information has been examined and discussed in order to make the subject descriptive. In order to clarify the subject, certain dilemmas belonging to the two languages were included in the analysis with the scanning method. These dilemmas were evaluated within the framework of their semantic and structural features. In terms of their semantic features, Russian and Turkish doublets are classified as doublets formed with synonyms, doublets formed with antonyms, doublets expressing a general meaning, doublets in which the first word is meaningful and the second word begins with the sound 'm', doublets formed with reflected words, doublets consisting of two meaningful words, doublets consisting of two meaningless words, doublets consisting of two meaningless words, doublets consisting of words with affirmative and negative suffixes. In terms of structural features, they were grouped as noun-type doublets, adjective-type doublets, pronoun-type doublets, adverb-type doublets, verb-type doublets, exclamation-type doublets, doublets formed with numbers, doublets formed with conjunctions, doublets formed with prepositions, doublets formed with the same word, doublets formed with different words, and doublets that are the same in terms of grammatical structure. As a result of the analysis, it was tried to reveal the overlapping and similar aspects of these doubling structures of Russian and Turkish.